

MÄTÄJOEN TALIN ALUEEN TALKOOKUNNOSTUKSET JA TAIMENHAVAINNOT

Vuosiraportti 2019

Mätäjoen yksivuotiaita taimenia ruokailemassa virtapaikan niskalla

Helsingin perhokalastajat ry on vuodesta 2009 alkaen kunnostanut Mätäjokea Pitäjänmäen Talissa, jotta erittäin uhanalainen meritaimen palaisi pysyvästi joen kalastoon. Kunnostustalkoita on järjestetty kerran vuodessa, syyskuun viimeisenä lauantaina. Talin alueelle on luotu kahdeksan kutualuetta sekä poikasalueita niiden välittömään läheisyyteen (kartta sivulla 5). Syksyllä 2018 ja 2019 on järjestetty myös kaksi kohdennettua talkootapahtumaa **Helen Oy:n** henkilöstölle sekä **Keskusta-puolueeseen** luontoväelle, osallistujina mm. edellisen hallituksen ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen sekä Helenin ympäristöjohtaja Maiju Westergren.

Virtavesien hoitoyhdistys ry on vuodesta 2009 alkaen laittanut keväisin taimenten mätiä Mätäjoen virtapaikkoihin. Mätäjoen nykyinen taimenkanta on näistä istutuksista peräisin. Koska taimenten lisääntyminen lähti hyvin käyntiin, lopetettiin istutukset Talin alueelle vuonna 2017.

Taimen on lisääntynyt Mätäjoessa syksystä 2014 alkaen. Aluksi kudulla oli vain paikallisia emoja. Lokakuussa 2017 nähtiin ensimmäiset merivaelluksen tehneet kookkaat taimenet. Seuraavana syksynä kudulla olevista meritaimenista saatiin myös valokuvia.

Taimenten kutupesät vuosittain (sijainnit sivun 5 kartassa)

Vuosi	Yhteensä	Kutualue 1	Kutualue 2	Kutualue 3	Kutualue 5	Kutualue 6	Kutualue 7	Kutualue 8
2014	2	0	0	-	2	0	0	0
2015	5	0	2	-	2	1	0	0
2016	7	0	3	0	3	1	0	0
2017	15	2	3	0	3	5	1	1
2018	10	1	3	0	3	1	2	0
2019	11	3	1	0	0	4	2	1

Luonnonvarakeskus on sähkökoekalastanut Talin aluetta vuodesta 2013 lähtien. Koealoista kolme osuu kunnostetuille kutualueille 6, 7 ja 8. Kutualueen 6 koealalta on saatu erinomaisia tuloksia. Alueilla 7 ja 8 poikasten määrä on ollut pienempi. Pienpoikasille soveltuvien kivikoiden laajuus on näillä alueilla melko rajallinen. Jatkossa tulee entistä enemmän panostaa poikasalueiden laajentamiseen.

Talin alueella on talkookunnostusten lisäksi järjestetty myös avoimia yleisötilaisuuksia. Alkukesällä 2019 etsittiin keväällä syntyneitä taimenia, kuva alla. Lokakuussa kartoitettiin taimenten kutupesiä kahdessa tilaisuudessa.

kuva Hannu Hakanen.

Viime kesäkuussa tutustuttiin Mätäjokeen ja keväällä syntyneisiin taimenten nollikaspoikasiin

Yhteenvetoa

Kutupaikkoja on Talin alueella riittävästi. Kudulle mahtuisi jopa kolminkertainen määrä kaloja.

Joidenkin kutupaikkojen lähellä on varsin rajallisesti hyvää kasvualuetta taimenten poikasille.

Vain pieni määrä merivaelluksen tehneitä taimenia on toistaiseksi päässyt kudulle Mätäjokeen, joka laskee mereen syvällä sokkeloisen saariston perukassa.

Kaksivuotiaina merelle lähtevät taimensmoltit ovat alttiita tulla syödyiksi uideissaan matalien lahtien ja kapeiden salmien läpi avomerelle. Merellä niiden suurin vihollinen on ihminen ja erityisesti verkot. Verkkoon tarttunut taimen yleensä vahingoittuu niin pahoin, että menehtyy vammoihinsa vaikka rauhoitettuna se joudutaan vapauttamaan.

Alkavana vuonna on verkkokalastukseen Helsingin länsipuolella tulossa uusia rajoituksia, jotka toivottavasti auttavat taimenia selviämään hengissä siihen saakka, että pääsevät jatkamaan sukuaan.

Vuosi 2020

Alkukesällä kartoitetaan keväällä kuoriutuvien poikasten määriä kutusoraikoilla. Siten saadaan ensitietoa kudun onnistumisesta.

Luonnonvarakeskus suorittaa sähkökoekalastuksen alkusyksyllä. Silloin saadaan tarkempaa tietoa taimenikäluokkien tilasta.

Syyskuun viimeisenä lauantaina 26.9. järjestetään perinteinen kaikille avoin talkoopäivä. Kuten edeltäkin selviää, niin poikasalueita tarvitaan lisää. Niihin panostettiin jo viime syksynä ja lisää tehdään talkoissa.

Kutusorakkojen kuntoa seurataan ja niihin panostetaan tarpeen mukaan. Lisää niitä ei tarvitse toistaiseksi perustaa.

Kiitokset!

Pitäjänmäkiseura on aktiivisesti osallistunut sekä talkoisiin että yleisötilaisuuksien tunnetuksi tekemiseen.

Teknos Oy on toiminut kunnostuksien rahoittajana vuodesta 2013 lähtien. Teknos myös rahoitti vuonna 2013 Talin golfkentän vedenottoaltaan padon korvaamisen 20 metriä pitkällä koskella.

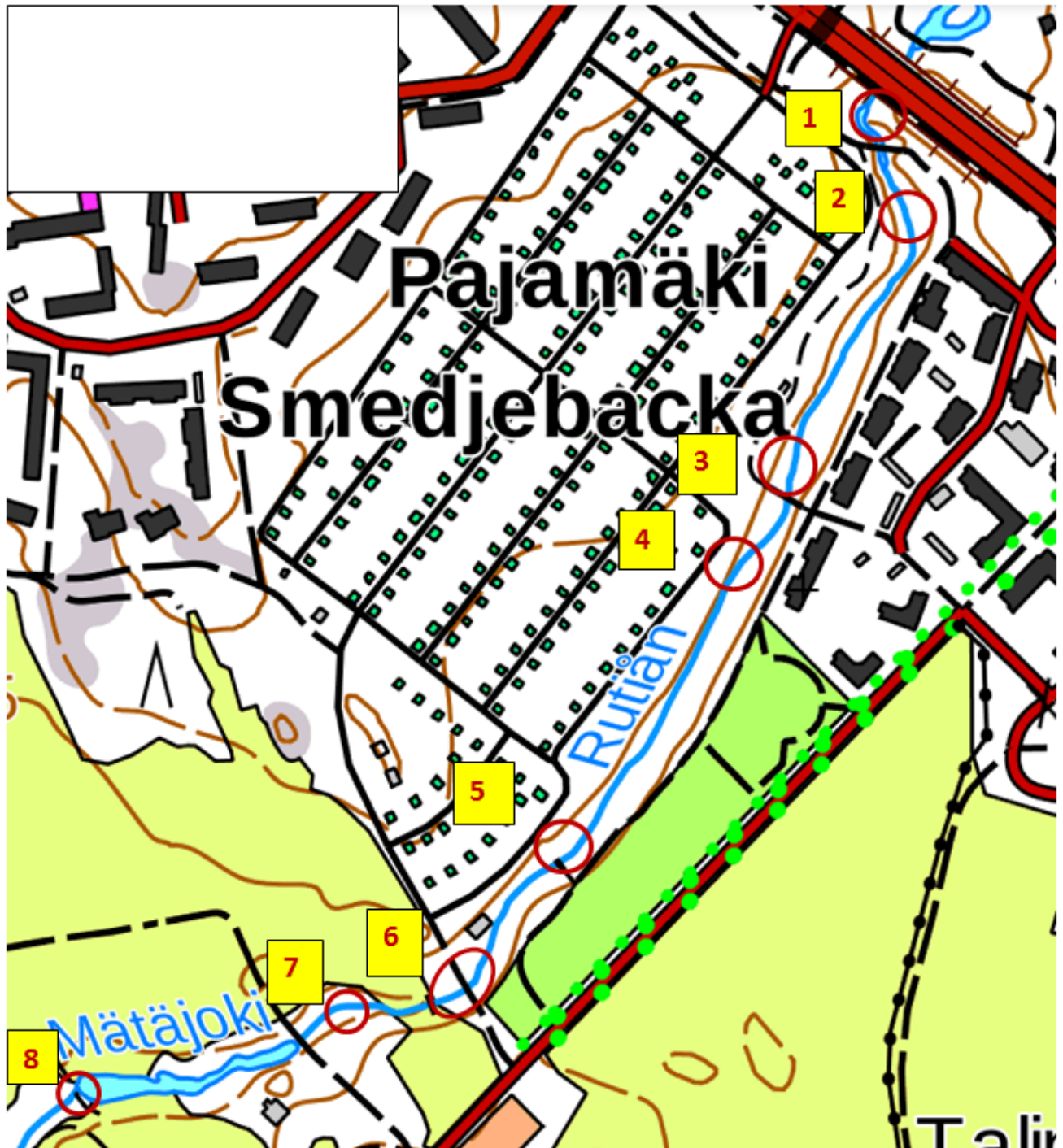
Helen Oy ja **Keskustapuolue** ovat oma-aloitteisesti talkoilleet lisääntymisalueita taimenille

Helsingin kaupungin puisto-osasto on esimerkillisesti tukenut kunnostustoimintaa sekä Mätäjoella, että muilla Helsingin puroilla. Teknoksen tarjouduttua Mätäjoen rahoittajaksi, on kaupungin panostukset voitu suunnata muihin kohteisiin.

Virtavesien hoitoyhdistys ry on tehnyt kotiutusistutukset, jotka olivat perusedellytys taimenkannan palauttamiselle jokeen.

Seuraavilla sivuilla on yksityiskohtaisemmat kuvaukset Talin alueen taimenten lisääntymisalueista, kunnostuksista, kudusta ja muista havainnoista.

Taimenten lisääntymisalueet ja havainnot numerojärjestyksessä ylävirrasta alavirtaan.

Väliotsikoiden numerointi viittaa edellisen sivun kartan kohteisiin

1. Kävelysillan yläpuolelle vuosina 2009 ja 2014 soraistettu kosken niska

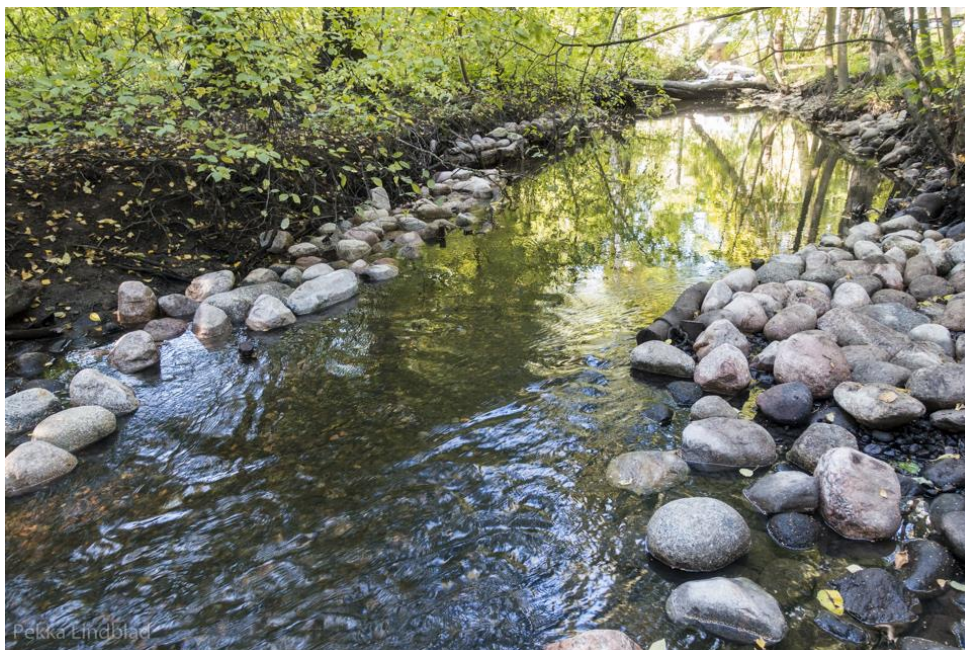

Talkoissa 2019 kavennettiin soraikkoa oikeasta reunasta lisäämällä isompia kiviä. Taimenet ovat kutuneet soraikolla syksystä 2017 alkaen. Viime syksynä soraikossa oli yksi melko kookas kutupesä (kuva alla).

Kutupesän koon perusteella asialla ovat voineet olla merivaelluksen tehneet taimenet. Kävelysillan alapuolisesta virrasta löytyi ilahduttavasti 2 kutupesää. Koon perusteella ne ovat todennäköisesti paikallisten taimenten tekemiä.

2. Lehtoon, kovapohjaiseen virtapaikkaan v. 2015 tehty kutupaikka

Paikka kelpasi taimenille heti ensimmäisenä syksynä ja on siitä lähtien ollut niiden suosiossa. Syksyllä 2019 soraikosta löytyi tosin vain yksi kutupesa.

Soraikkoa on vaivannut hiekoittuminen, koska virtaus on päässyt irrottamaan maainesta penkoista kutupaikan yläpuolisessa uomassa. Syksyn 2018 talkoissa tuettiin penkoja kivillä ja maastosta kerätyllä puutavaralla. Työ onnistui hyvin, sillä keväällä 2019 soraikko oli edelleen puhdas. Kesäkuun alussa tehdyssä nollikaskartoituksessa soraikolta ja sen alapuolisesta virrasta löytyi lupaavasti taimenten pienpoikasasia. Alla olevassa kuvassa Luonnonvarakeskuksen tutkijat **Ari Saura** ja **Mikko Leminen** sähkökoekalastavat kutupaikan alapuolista virtaa, johon lisättiin kiviä ja uppopuuta syksyn 2019 talkoissa. Näin saatiin taimenten poikasille suojaista elinpiiriä kutupaikan välittömään läheisyyteen. Sähkökalastuksessa saatiin ilahduttavasti sekä nollikkaita, että yksivuotiaita taimenia.

3. Talkoissa 2017 tehty kutusoraikko

Jokeen loppuvuonna 2017 kaatuneet puut nostivat veden pintaa niin, että soraikko jäi lähes seisovaan veteen eikä ole kelvannut taimenten kutupaikaksi. Viime talkoissa veden virtausta padottavat puut poistettiin ja kutupaikkaa kavennettiin, jotta soran päälle saatiin nopeampi virtaus.

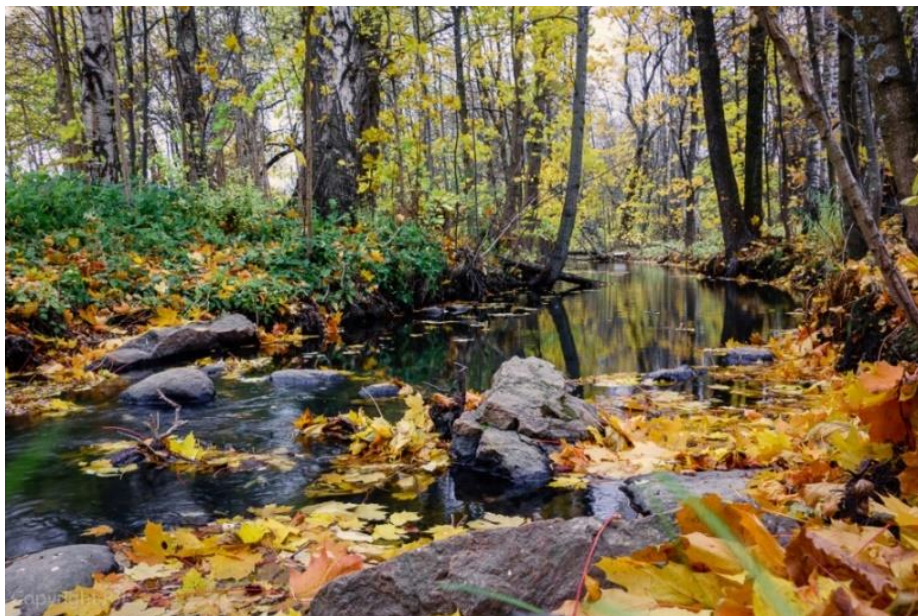
Alapuoliseen virtaan lisättiin puuta ja isompia kiviä tarkoituksena luoda kaloille sekä kaikille vesieliöille parempi elinympäristö. Muutoksista huolimatta taimenet eivät vieläkaan hyväksyneet soraikkoa suvun jatkamiseen. Kesällä 2019 se oli kuitenkin nuorten taimenten suosiossa. Etusivulla on viime elokuun alussa otettu kuva, josta löytyy peräti kuusi soraikolla ruokailevaa pikkutaimenta.

4. **Syksyllä 2016 virran kaventumaan tehty soraikko.**

Liian pienen pudotuskorkeuden takia paikka ei sovellu kutualueeksi. Tulevaisuudessa se saatetaan muuttaa kivetyksi poikasalueeksi.

5. **Kävelysillan yläpuolelle, puiden varjoon tehty soraikko**

Paikka on ollut taimenten suosiossa syksystä 2014 lähtien. Lokakuussa 2018 soraikolla saatiin ensimmäiset valokuvat meritaimenista. Soraikolla onkin joka syksy ollut useita kutupesäitä, mutta viime syksynä siihen tuli muutos. Soraikolta ei syksyllä 2019 löytynyt varmoja merkkejä kudusta.

Osa sorasta on aiempina syksyinä taimenten mylläämänä siirtynyt alapuoliseen koskeen. Tulevana syksynä paikkaan voisi lisätä uutta soraa tai siirtää sitä koskesta takaisin niskalle.

6. **Saunakoski**

Viitisenkymmentä metriä pitkä Saunakoski on soraistettu vuosina 2010 ja 2012. Taimenet ovat kuteneet koskeen säännöllisesti vuodesta 2015 alkaen. Alue on Mätäjoen parasta poikastuotantoaluetta. Viime syksynä koskeen ilmestyi neljä kutupesää, joista yksi on melko suuri, todennäköisesti meritaimenen tekemä. Edellisenä syksynä kutupesiä oli vain yksi. Vuonna 2017 niitä oli useita.

7. Pienen virtapaikan niskalle syksyllä 2011 tehty soraikko

Paikka ei moneen vuoteen kelvannut taimenille. Lokakuussa 2017 tilanteeseen oli tullut muutos. Soraikosta löytyi yksi kutupesä. Syksyllä 2018 kutupesiä oli kaksi, samoin syksyllä 2019. Kutupesistä toinen oli niin kookas, että se saattaa olla meritaimenen tekemä, *kuva alla*.

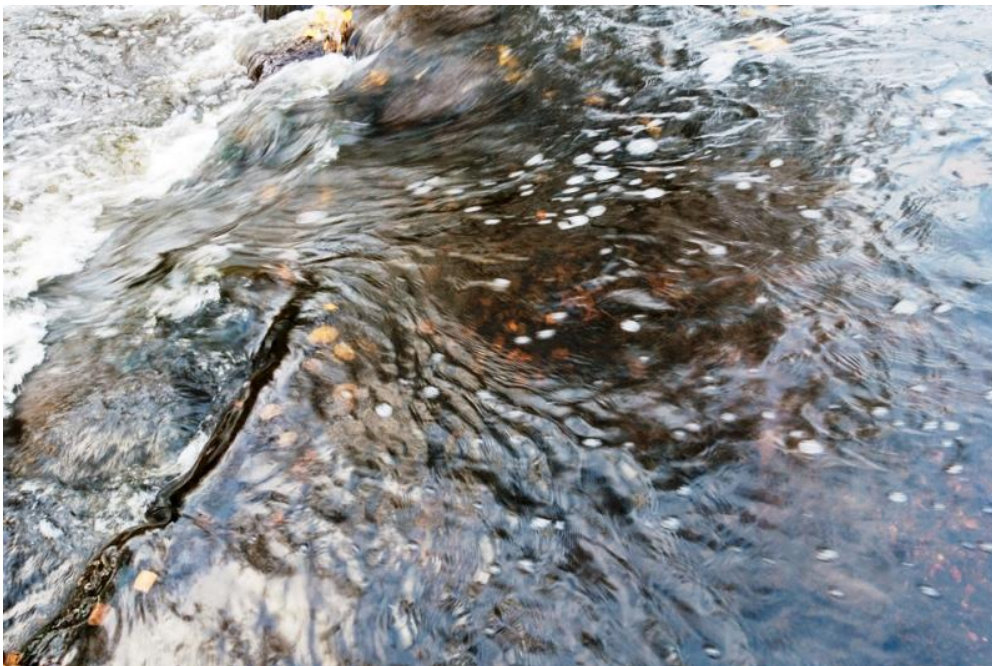
Soraikon alapuolella on vain rajatusti suojapaikkoja taimenten poikasille. Poikasaluetta pitää laajentaa tulevilla talkoilla.

8. Vuonna 2013 Teknos Oy:n rahoittamana tehty 20 metriä pitkä tekokoski

Koskea rakennetaan kesällä 2013

Kosken ylimmillä niskoilla on jonkin verran taimenten kutupaikaksi soveltuvaa soraa. Lokakuussa 2017 löytyi toiseksi ylimmästä kynnyksestä ensimmäinen taimenen tekemä kutupesä. Syksyllä 2018 koskessa ei havaittu kutua. Viime syksynä löytyi toiseksi ylimmästä kynnyksestä jälleen kutupesä, *kuva alla*.

Kosken ylimmille niskoille voisi lisätä karkeaa soraa kutupaikoiksi ja alempiin kynnyksiin kiviä pienpoikasten suojapaikoiksi.

**Talkootyö Mätäjoen ja uhanalaisen taimenen
hyväksi jatkuu.**

**Lämmin kiitos kaikille työhön osallistuneille
ja tukijoille!**